

HONDERD JAAR ROEICOSTUUM

Wij hebben het tegenwoordig maar gemakkelijk! Wij kunnen bij de vereniging alle roeikleding kopen die zij nodig hebben, voor toer- en wedstrijdroeien, alles in de juiste kleuren. Dat was vroeger anders: als de benodigde kledingstukken niet bij een winkel verkrijgbaar waren, moest men die zelf vervaardigen - of laten vervaardigen. Zo bepaalde het allereerste Huis-houdelijk Reglement in 1914:

Art. 55. Het kostuum voor roeiers in oefen- en gewone booten bestaat uit: wit flanelen roeihemd (waarop insigne) en witte broek, voor den stuurman tevens zwarte marinepet met vereenigingsinsigne. *)

Dat voor raceroeiers uit: oranje trui, smal zwart omboord, korte zwarte roeibroek, zwarte kousen, zwart petje met vereenigingsinsigne.

Alle roeiers zijn verplicht in de booten schoeisel met slappe zolen zonder spijkers en hakken te dragen.

*) Art. 54. bepaalde: "Het insigne bestaat uit de vlag der vereeniging in email uitgevoerd, dat als officieel kenmerk door de leden gedragen wordt."

Dat eerste Leythe-insigne was een stuk groter dan het later ingevoerde. Het behoorde zozeer bij het kostuum, dat bij de herziening van het H.R. in 1924 het artikel zelfs werd aangevuld met de bepaling "...en dat zij verplicht zijn zich aan te schaffen tegen betaling van f 2.50."

Het zorgeloze "vrijheid, blijheid", dat wij van Die Leythe gewend zijn, gold blijkbaar ook toen al, want al een jaar na oprichting, op 12 april 1915, berichtte het Bestuur de ledenvergadering,

"dat zijdelings de opmerking was binnengekomen, dat leden van 'die LEYTHE' roeiden in 't officieel roeitenue van 'NJORD' (wit tricot en blauwe roeibroek)."

Het Bestuur vestigde daarop nog maar eens de aandacht op Art. 55 van 't H.R. "met verzoek zich dienovereenkomstig te kleeden." Bij de feestelijke roeitocht naar de Kaag op zondag 6 juli 1919, ter viering van het eerste lustrum, legde een fotograaf van het weekblad *Panorama* dan ook een keurig uitgedost Die Leythe vast.

Wit flanel in alle boten bij de feestelijke roeitocht naar de Kaag op zondag 6 juli 1919

Inderdaad in alle boten wit flanel bij zowel heren als dames, al waren verscheidene stuurlieden onreglementair blootshoofds, op de stuurman van de wedstrijdvier na (geheel rechts), bij wie men inderdaad een pet kan ontwaren, zoals toen bij de marine werd gedragen. De sturende dames droegen uiteraard elegante, witte zomerhoedjes.

Ook de wedstrijdroeiers droegen een wit hemd, al was de "vrije, Leythse aanpak" ook bij hen al in een vroeg stadium bekend, zoals men kan zien op deze foto van rond 1920: een wedstrijdvier, trainend op de Trekvljet, in witte hemden en (op de boeg na) zwarte broeken.

Ca 1920. Een Heerenvier van Die Leythe in de overnaadsche vier "De Schelde" (waarschijnlijk de ploeg Roegholt, Haaksma, Mendelaar, Mooy, met stuurman Planjer.) (Coll. A.K.Vink)

Wij weten niet of dat witte flanel als onpraktisch werd ervaren of dat in de eerste tien jaren van Die Leythe de sportmode was veranderd. Dat laatste is zeer wel mogelijk, want de Eerste Wereldoorlog had op allerlei gebieden grote gevolgen, staatkundig, politiek, financieel en maatschappelijk. Hoe het ook zij, het H.R. 1924 bracht voor het eerst oranje in het tenue:

Art. 54. Het kostuum voor roeiers bestaat uit:

oranje trui, smal zwart omboord, korte zwarte roeibroek, zwarte kousen, zwarte pet met verenigingsinsigne. Alle roeiers zijn verplicht in de booten schoeisel met slappe zolen zonder spijkers en hakken te dragen.

De zwarte pet (mèt verenigingsinsigne) gold sindsdien dus niet alleen voor stuurlieden, maar voor de gehele bemanning, al valt het te betwijfelen of de roeiers zich daaraan hebben gehouden. Op het (helaas schaarse) fotomateriaal uit die tijd is daarvan in elk geval niets te zien. De Leythe-twee die bij de Europeesche Kampioenschappen te Luzern in 1926 de derde plaats behaalde droeg uiteraard oranje hemden, maar dat had niets met Die Leythe van doen. Het is niet duidelijk waarom dat insigne nog steeds was vermeld; men kon de Leytheroeiers toen immers herkennen aan dat al van verre zichtbare oranje hemd, waarop geen insigne meer werd gedragen?

HET DAMESCOSTUUM

Hoewel dames niet waren uitgesloten van het lidmaatschap (integendeel!), werd over haar roeicostuum toen niets vastgelegd, noch in 1914 noch in 1924. Waarschijnlijk droegen ook zij wit flanel, maar geen marinepet. Op een andere foto uit 1919 ziet men dames in een wherry in witte blouse met matrozenkraag, met lange rok. Wij weten niet of dat was voorgeschreven; waarschijnlijk was het een veel gebruikt damestenuë op het water

Hoewel het niet officieel was vastgelegd in het H.R., droegen de Leythe-dames het in die tijd zeer modieuze matrozenpakje: een witte blouse met braniekraag boven een lange zwarte rok. De fotograaf van het weekblad Panorama legde dat vast bij de Roeiday op 5 juli 1919.

Het ontbreken van een officiële richtlijn veroorzaakte blijkbaar toch onzekerheid en verwarring, al duurde het tot de ledenvergadering van 16 december 1931 voordat een Commissie werd benoemd voor het vaststellen van een costuum voor de dames, bestaande uit de dames Mej. Anne Collins, Mej. Henriette Eskens en Mej. Adri Hiemstra.

Die dames zijn vervolgens niet over één nacht ijs gegaan, te oordelen naar haar voorstellen (twee daarvan zelfs geïllustreerd), die zij in februari 1932 richtten aan de Secretaris, P.A. van der Heide. Voor eenheid in dat tenue en een betaalbare prijs (het was crisis!) konden de ontwerpsters verwijzen naar een bij Die Leythe beschikbaar patroon, want uiteraard werden toen alle dames geacht zelf haar kleding te kunnen vervaardigen. Tevens adviseerden zij voor sommige artikelen centrale inkoop.

Anne Collins omschreef haar voorstel aldus:

Witte tennisschoenen

Oranje sokken met zwart boord (breed 2 cm, op afstand van 2 cm van den bovenrand)

Zwart satinet roeibroek [Patroon op die Leythe aanwezig]

Witte blouse zonder mouwen

Kraagje afgezet met oranje en zwart indanthren (verschiet niet)

Zwart-oranje strik en ceintuur

Zwart alpenmutsje met Leythe-insigne

Voor hen die aan wedstrijden deelnemen bovendien oranje peau de pêche vest

Indien U de uitgaaf van ± f 5 niet te groot vindt, zou ik in plaats van een witte trui, die altijd heel gauw vuil is, een zwart tricot lumber jacket met oranje en zwart gestreepte kraag, boord en manchetten willen voorstellen (te verkrijgen Bijenkorf)

Henriette (Jet) Eskens verluchtte haar voorstel met een tekening:

Bijgaand doe ik U een ontwerpje toekomen, betreffende de kleding der dames die de roeisport op "Die Leythe" beoefenen. Ik heb 't zoo eenvoudig gehouden, omdat dit voor de roeister het makkelijkst is.

Een rechte, witte, katoenen blouse op of in de zwarte roeibroek te dragen.

Hoewel de eigenlijke Leythe-kleuren oranje en zwart zijn, heb ik op de blouse geen oranje aangebracht, omdat 't vele meisjes niet zal staan en 't te "druk" zal staan.

Alleen op de zwarte muts het oranje Leythe-insigne. Ook de roeisokken van oranje wol zullen fleurig staan. Dit geheel is eenvoudig en practisch en niet kostbaar.

Voor de wedstrijden zijn de reeds aanwezige oranje vesten héél goed en zelfs origineel.

Hoogachtend
Henri.Eskens

Ontwerp damescostuum Henriette Eskens, 26 Februari 1932.

Geen matrozenpakje meer, maar een witte blouse, zwarte broekrok en oranje sokken.

Het derde ontwerp was van **Adri Hiemstra**, die in 1935 Secretaresse van Die Leythe zou worden, een functie die zij vervolgens meer dan dertig jaar vervulde, tot 1969. Ook zij voegde niet alleen een verhelderende tekening bij, maar zelfs een staaltje oranje band, waarmee in haar voorstel de blouse moest worden afgebiesd. Op 27 februari 1932 lichtte zij haar voorstel aldus toe:

Hierbij zend ik U de teekeningen van ons roeicostuum, zoals wij gedacht hadden dat het 't beste zou kunnen worden ingevoerd. In hoofdzaak zullen de bij U ingekomen denkbeel-

den weinig van elkaar verschillen, aangezien we van het standpunt zijn uitgegaan: zoo eenvoudig mogelijk en zonder al te groote kosten.

Het costuum dat 's zomers bij warm weer gedragen zou kunnen worden, is een witte blouse afgebiesd met zwart, met bovendien een zwarte met oranje bies op de kraag. Van de oranje biezen zal ik staaltjes bijsluiten. Dat band zou dan op Die Leythe verkrijgbaar moeten zijn om verschil in kleuren uit te sluiten. De roeibroek zou in zijn huidige rok-broek vorm blijven bestaan. Een vast patroon zou eveneens in het bootenhuis aanwezig moeten zijn. Sokken wit met oranje en zwarte rand heeft de firma Parmentier eenige jaren geleden wel gebreid. Eventueel zou het zelf gedaan kunnen worden.

De Leythe speldjes zouden voor dames in broches veranderd moeten worden. Een alpino-muts met insigne (op Die Leythe steeds verkrijgbaar geweest) voltooit het costuum.

De kwestie van de truien brengt meer moeite met zich mee, daar de aanschaffing van iets bepaalds natuurlijk vrij kostbaar is. Veel vroegere leden hebben namelijk een witte trui. Nu zijn daartegen enkele bezwaren, nl.:

1e wordt hij gauw vuil;

2e laat ik 't maar ronduit zeggen, weinig dames staat een witte trui goed. We hebben zoo eens een en ander bij leden gepolst en weinig succes met de witte trui gehad. Om voor alle damesleden een andere kleur, bijv. blauwe trui te decreteren heeft weinig zin, daar blauw niets met de Leythe kleuren te maken heeft. Zwarte truien bestaan niet. Wel zou een blouse van zwart tricot of peau de pêche te maken zijn. Als alle damesleden er wat geld voor over willen hebben, zou ik zoo'n zwart tricot jacket willen laten aanschaffen.

Hopend uitvoerig genoeg te zijn geweest,
verblijf ik,
Hoogachtend,
A.Hiemstra

Ontwerp van Adri Hiemstra, 27 Februari 1932

Het Bestuur besloot op 31 maart 1932, dat Anne Collins het winnende ontwerp had geleverd, "terwyl Commissaris Hiemstra wordt verzocht, o.m. haar krachten te besteden aan de invoering van het voorgeschreven costuum." De vraag is echter hoe die invoering is verlopen en of dat gevolgen heeft gehad voor de aankleding van de roeiende Leythe-dames. Waarschijnlijk niet (althans niet officieel), want men zou dan een aanpassing mogen verwachten van het Huishoudelijk Reglement, maar daarin is niets te vinden over een damescostuum. Bovendien geeft het te denken, dat tijdens de extra ledenvergadering op 12 juni 1935 de heer De Langen graag wilde weten

"...wat de dameskleding op wedstrijden is. Hij heeft gehoord van het leenen van roeivesten voor wedstrijden en maakt zich ongerust over het al of niet passen! Voor de volgende wedstrijden wordt overwogen een flink stuk stof te koopen en daarvan ieder roeier een vest te laten maken naar eigen maat."

Het antwoord van het Bestuur op die vraag is niet vastgelegd, maar zekerheid heeft het ook toen niet gebracht, zodat de dames blijkbaar zelf bleven experimenteren. In november 1937 vroeg Commissaresse mej. Slothouwer namelijk, wat de overige bestuursleden vonden van de oranje pullover die mej. Roos droeg tijdens de WRB-wedstrijden. Zij kreeg niet echt antwoord, want haar werd meegedeeld, dat de heer Coster bij de jaarvergadering plannen ter zake zou ontvouwen. Die bracht echter op 26 november 1937 het onderwerp wel ter sprake, maar liet de kleding zelf buiten beschouwing:

"De Heer Coster stelde voor een commissie van 5 of 7 dames in te stellen, die definitief de dameskleding zou vaststellen. Hij wilde zich gaarne met het vormen van deze commissie belasten. Hij wilde ook een ster aangebracht zien op het shirt van de heeren. Hier tegen komt oppositie, zoowel van de leden als van de voorzitter. Deze oordeelt het n.l. overbodig, daar de oranje kleur genoeg zegt, en voor wijziging bovendien toestemming moet worden gevraagd bij de bond."

Het Bestuur had, voorafgaand aan die vergadering (zoals gewoonlijk in "In den Vergulden Turk"), daar een voorbereidende bespreking gehad, waarbij bezorgd was opgemerkt:

"Wat de kleding betreft, moet erop gelet worden, dat de heer Coster zijn ontwerp wel eerst aan het bestuur moet voorleggen; opgelet moet worden, dat een omslagrok verplicht moet worden gesteld voor de dames, terwijl voor de jongens een zwart trainingspak moet worden verplicht gesteld."

Het is niet bekend of deze activiteiten resultaat hebben gehad - daarvan is in elk geval niets te vinden. Coster was actief op verschillende terreinen binnen de vereniging, maar de enige tastbare resultaten ter zake van het roeicostuum zijn de initiatieven die de dames zelf hadden ontwikkeld in 1932.

EINDELIJK - 1947

In de daarop volgende jaren bleef het om begrijpelijke redenen stil, hoewel de geldigheid van onze Statuten in 1944 afliep, maar toen in 1947 de door diezelfde omstandigheden vertraagde nieuwe Statuten werden vastgesteld en goedgekeurd, gingen zij vergezeld van een geheel herzien Huishoudelijk Reglement. Daarin lezen wij eindelijk:

Art. 37. De verplichte roeikleding bestaat uit:

voor de Dames: oranje blouse, zwarte roeibroek, oranje-zwarte sokken en witte tennisschoenen;

voor de Heren: oranje shirt, smal zwart omboord, zwarte roeibroek, oranje-zwarte sokken, zwarte gymnastiekschoenen;

één en ander volgens door het Bestuur voorgeschreven model.

Bij gebruik van verenigingsblazer, -stropdas, -shawl etc. moeten deze zijn oranje met zwart volgens door het Bestuur voorgeschreven model.

U ziet: voor de dames een blouse, voor de heren een hemd, maar er wàs in elk geval eindelijk de officiële erkenning, dat dames bij Die Leythe roeiden en er wàs nu eindelijk zekerheid

over het tenue dat zij geacht werden daarbij te dragen. Die ongelijkheid in kleding hing wellicht samen met de bizarre notie, dat het dames "op medische gronden" niet mocht worden toegestaan hard te roeien. Nog in de bestuursvergadering van 4 juni 1937 werd immers genoteerd

"hoewel de oppositie tegen dames-snelroeien groot is, zal toch (bij de Onderlinge) een nummer stijl-snel ingelascht worden."

De dames waren dus generaties lang gedoemd tot het befaamde "stijlroeien", waarbij zij ongetwijfeld een uitstekende beheersing van de techniek aanleerden, maar die vervolgens niet mochten toepassen om zo snel mogelijk aan de finish te zijn. Gelukkig lapte het verjongde Bestuur van Die Leythe die oude conventies aan zijn laars, want na dat eerst voorzichtig begin mochten alle leden hard.

GELIJKHEID: 1974

De tijden veranderden echter en eind jaren zestig ging het heel snel. Roerige tijden, met opstootjes, bezettingen en demonstraties. We mogen niet uitsluiten, dat het daarmee samenhang, dat het in 1974 eindelijk zover was: gelijkheid voor allen. Het op 31 januari 1974 vastgestelde H.R. stelde namelijk:

Art. 38 Kleding

- a. De verplichte roeikleding bestaat uit: oranje shirt, zwart omboord, zwarte roeibroek en gymnastiekschoenen; een en ander volgens door het bestuur voorgeschreven model.
- b. De leden zijn verplicht de voorgeschreven roeikleding te dragen:
 1. bij het varen door de stad en de omliggende gemeenten;
 2. bij deelname aan wedstrijden;
 3. bij het afleggen van de roeiexamens;
 4. in het algemeen daar, waar een anders gekleed gaan aanstoot kan geven.

Geen verschil meer in kleding tussen dames en heren: uniseks. Ook dit artikel eindigde nog met een lid, waarin weer die verenigingsblazer, -stropdas, -sjaal en -trainingspak etc. waren vermeld, maar dat waarschijnlijk grotendeels academisch was, omdat toen vrijwel niemand meer een Leythe-das of -blazer bezat. Fraai gebreide Leythe-sjaals kan men echter wel op verscheidene foto's bewonderen; soms met, soms zonder ster.

Deze tekst werd geprolonged bij de volgende herzieningen van het H.R. in 1980 en 1990, met als enige verschil, dat vanaf 1980 het achterhaalde aanvullende lid over de blazer was vervallen.

1993 - DE TOTALE AANPAK: "REGATTA"

Ontwerper Max Winkelhuis was nog niet lang lid, maar het rommelige uiterlijk van Die Leythe was hem een doorn in het oog. Begin 1991 vormde hij een geestdriftige werkgroep (met Marcelien Bakker, Marianne van Iperen, Marjorie van der Kruijs en Margriet Loogman), die in augustus 1991 voorstellen had uitgewerkt voor een huisstijl van Die Leythe: gebouwen, materiaal en kleding zouden één herkenbare uitstraling moeten hebben. In november van dat jaar besloot de ledenvergadering (1) tot de invoering van een huisstijl en (2), dat de uitgewerkte voorstellen zouden worden voorgelegd aan de leden.

In mei 1992, na de ledenvergadering, was het zover: de werkgroep kon in een hoorzitting een aantal ontwerpen tonen en de mening van de leden daarover peilen, waarna het Bestuur op 27 november de ledenvergadering kon laten kiezen uit twee finalisten: "Dubbele Bies" en "Regatta". Na een lange en op den duur wat rommelige vergadering koos men met grote meerderheid voor "Regatta". Alle aspecten van de nieuwe huisstijl (gebouwen, interieur, materiaal, kleding, drukwerk) werden vastgelegd in een Handboek, dat in maart 1993 werd gepubliceerd.

T-SHIRTS

De Regatta-strepen hebben een breedte van 8 cm. De bovenste (en onderste) baan is bij voorkeur oranje.

REGATTA-SHIRTS MET KRAAGJE EN LANGE MOUWEN

De Regatta-strepen hebben een breedte van 8 cm. De bovenste (en onderste) baan is bij voorkeur oranje. Het kraagje is in wit uitgevoerd.

WEDSTRIJDSUITS

In het lijfje van de suits zitten minstens 3 horizontale zwarte strepen. De breedte van de strepen is 6,5 cm. De bovenste en onderste baan zijn in oranje uitgevoerd.

Het winnende ontwerp "Regatta" in het Handboek Huisstijl.

Het nieuwe tenue werd officieel ingevoerd bij de manifestatie "Oranje Boven" op 30 april 1993 (Koninginnedag), waarbij de bemanningen van alle Leythe-boten, onder het toezien oog van burgemeester Cees Goekoop vanaf het Waaghoofd, hun oude hemd uittrokken, zo het nieuwe onthullend dat daaronder verborgen was geweest.

Koninginnedag, 30 april 1993: "Regatta" feestelijk onthuld

Dat was haast niet doorgestaan, door vertraging bij de levering van de nieuwe hemden. De leverancier had echter, als noodoplossing, snel een voorraad oranje hemden laten bedrukken met de gewenste strepen en enige ludieke teksten, zodat "Regatta" volgens programma feestelijk kon worden geïntroduceerd. De strepen waren dan wel niet precies volgens het Handboek aangebracht, maar een kniesoor die daarop lette, tijdens die zonnige plechtigheid.

De invoering van de nieuwe huisstijl bij Die Leythe had uiteraard niet alleen gevolgen voor de roeikleding - ook de gebouwen (toegangspoort, botenloods en sociëteit), het interieur en het drukwerk werden onder handen genomen, maar dat is een ander verhaal.

Wat de kleding betreft, werd sindsdien (net als in 1974) geen onderscheid meer gemaakt tussen dames en heren. Het nieuwe tenue gold gelijkelijk voor alle leden van de Vereeniging. Daarmee had de toen bijna tachtigjarige vereniging een opvallend "roeicostuum" gekregen, dat van verre herkenbaar is en dat zij hopelijk nog tot in lengte van dagen kan gebruiken.

Tenminste - als de leden het willen dragen...

T. 2011